

Niels Grønkjærs prædiken juleaften

Taler

Niels Grønkjær
Religionsfilosof, fhv.
valgmenighedspræst og
universitetslektor

Dato

24. december 2019

Sted

Immanuelskirken og Vartov Kirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Lukasevangeliet kapitel 2, vers 1-14

Salmer

Det kimer nu til julefest
Et barn er født i Betlehem
Forunderligt at sige
Julen har bragt velsignet bud

Musik under gudstjenesten

Præludium: Duet af Leclair.

Postludium: Johann Sebastian Bachs 'parafrase' over *In dulci jubilo*.

- 1 'Ingen havde lært os at leve i frihed. Vi havde kun lært at dø for friheden.' Det skriver den hviderussiske forfatter Svetlana Aleksijevitj om tilstanden efter Sovjetunionens opløsning og kommunismens fald. Friheden havde de kun kendt i den frådende kamp mod fremmede magters invasion og i protesten mod
- 5 det undertrykkende regime, med liv og ufattelige lidelser som indsats. Men da befrielsen havde fundet sted, vidste de ikke hvad de skulle stille op med friheden – og blev ofre for åndløs kapitalisme.
- 10 *Vi* har ikke lært at dø for friheden, og man kan knap nok sige at vi har måttet kæmpe for den. Alligevel er der tvang og undertrykkelse som vi må lære at befri os fra gennem indsigt og kritik. Også vi lærer friheden at kende gennem befrielse.
- 15 Men har vi lært at *leve i frihed*? Når kampen er vundet og kritikken har sejret – når befrielsen har bragt frihed, hvad gør vi så? Kan vi skønne på friheden ved at leve i den, leve i frihedens fred?
- 20 Juleevangeliet forkynnder 'fred til mennesker med Guds velbehag.' Gud bliver selv et menneske. Gud forsoner sig med os og med verden. Kan vi leve i det? Kan det få os til at forsones os med hinanden, med verden, med Gud?

Vi lever i et land som aldrig har været friere. Det vil vi ældre nok kunne sige. Og nogle af de ældste vil også med rette kunne sige at de har medvirket til at det er
25 blevet sådan. Og så vil de og vi foreholde de unge at det skal de skønne på. Vi *har* taget kampen. Kritikken er slået igennem. Så nu skal de unge bare glæde sig over at frihedens rige er deres vilkår.

Men det uddyber generationskløften. Denne belæring om at kun de der har
30 kendt ufriheden, kender friheden. Det er en belæring som gør sig blind for at der altid er nye strukturer og undertrykkelser som påkalder sig kritik. Som er blind for at man ikke bliver fri af at få friheden serveret på et sølvfad. En frihed man ikke selv har erhvervet, er ikke frigørende.

35 Vi vil gerne vide mere, men ikke af dem der ved bedre. Det er ikke så underligt at de ældres belæring skærper de unges blik for nye frihedsmuligheder – og så må *de* lære ikke at fortrykke de ældre.

40 Juleevangeliet forkynnder at vi ikke skal være bange: 'Frygt ikke!' siger englen til hyrderne. Og det forkynnder – som vi hørte med Paulus – at vi ikke længere skal være trælle, men børn. Lige frie ved at være Guds børn.

45 Først med kristendommen bliver mennesket bestemt til at være frit i kraft af at være menneske. Indtil da var dets frihed afhængig af nedarvede privilegier, af dets borgerlige afstamning, af uddannelse, race, socialstatus, køn, religion.

Grækerne og romerne havde ikke noget begreb om at mennesket skal være frit
50 som menneske. Den tanke blev først født med Guds fødsel som menneske. Og den er tiltrængt – navnlig i en tid hvor vi lader så meget afhænge af køn, statsborgerskab, religion.

Men har vi lært at leve i denne frihed – nu hvor evangeliet hævder at befrielsen
55 *har* fundet sted én gang for alle? Kan vi finde os selv i friheden? Slutte fred med hinanden, verden, Gud?

Den canadiske filosof Charles Taylor har for nylig sagt at som 'det bedste fra den kristne tradition har vi ideen om, at vi alle er syndere, og at vi er nødt til at åbne os mere for Guds kærlighed'.

- 65 Synd er at vi mangler selvbegrænsning og selvkritik. Bevidsthed om synden er at vi får det.

- Coppolas film *Apocalypse Now* viser hvordan en civilisation uden selvbegrænsning og selvkritik kan slå om i sin modsætning: i barbari og brutal
70 krigsførelse. Under Vietnam-krigen sendes kaptajn Willard dybt ind i Cambodjas jungle for at henrette den angiveligt sindssyge oberst Kurtz som har tilsidesat den amerikanske kommando og oprettet et rædselsregime inde i mørkets hjerte. Da Willard endelig møder Kurtz, Marlon Brando, viser det sig at han er den eneste der siger sandheden. Han er den eneste der har
75 syndsbevidsthed, midt i rædslerne.

Kurtz siger: 'Frihed er at være fri af andres meninger.' Og han tilføjer: 'Frihed er at være fri af sine *egne* meninger.'

- 80 Den frihed har den vestlige civilisation ikke realiseret. Vi véd ikke hvad det er at leve i frihed før vi er kommet fri af vores egne umiddelbare meninger om verden og hinanden. For det er kun den frihed som kan gøre os frie sammen – og tilvejebringe freden.

- 85 Hvis vi i vores liv med hinanden kun er viklet ind i vores privilegier, køn, religion – så vil vi uafsladelig geråde i konflikt med hinanden. Så er vi ubevidste om vores egen begrænsning. Så afstedkommer manglen på syndsbevidsthed at vi ikke 'åbner os' for andre og for verden – for Guds kærlighed, som Charles Taylor sagde.

- 90 I sin kærlighed gør Gud – der selv gør sig til et menneskebarn – han gør os til sine børn, arvinger til at leve som frie mennesker i fred med hinanden.

- Hvis vi – i vores selvoptagethed – ikke kan tåle at høre om synd, vil vi heller
95 aldrig komme til at lære at leve i fred og frihed. Det udsætter vi os for at høre i kirken. Kirken er ikke noget 'safe space', og der er ingen 'trigger warnings' over indgangen, ikke endnu.

100 Men når vi går ud, vil der være større åbenhed, mere fred, mere frihed. Der er stadig undertrykkelser som kalder på oprør. Der er verdensfravendte selvundertrykkelser i skærmenes blå lys. Der er frygt som skal forvindes – og hvor bliver frosten af?

105 Men frygten må aldrig blive et middel i kampen for frihed – for hvis den vindes på den måde, lærer vi ikke at leve i frihed.

Hyrderne blev grebet af stor frygt. Men de blev forkyndt en stor glæde. En glæde større end frygten.

110 Her begynder det, i glæden. Her i tidens fylde fyldt med glæde. I den skal vi handle og være glade. Leve i frihed.

Glædelig jul!

115

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

120

Tags

Anden tekstrække, Juleaften, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/niels-gronkjaers-praediken-juleaften-2019>

125

130

135